

OECD *Multilingual Summaries* Perspectives on Global Development 2019 Rethinking Development Strategies

Summary in Slovak

Celý dokument si môžete prečítať na: [10.1787/persp_glob_dev-2019-en](https://doi.org/10.1787/persp_glob_dev-2019-en)

Pohľad na svetový vývoj na rok 2019 Prehodnotenie stratégií rozvoja

Zhrnutie v slovenčine

„Prehodnotenie rozvoja“

Myšlienky týkajúce sa rozvoja sa vyvíjali od druhej svetovej vojny, pričom hlavnému prúdu myslenia a praxe v rôznych obdobiach dominovali odlišné modely. Zameranie na industrializáciu, plánovanie a rast v povojnových rokoch ustúpilo myšlienkam štrukturálnej transformácie v 60. rokoch 20. storočia a teórii závislosti v rokoch sedemdesiatych. V dôsledku tzv. washingtonského konsenzu z 80. a 90. rokov 20. storočia sa do popredia dostala makroekonomická stabilita a podporovala sa štrukturálna úprava. Prístup zameraný na ciele od prvých rokov 21. storočia viedol k vypracovaniu miléniových rozvojových cieľov a na ne nadväzujúcim cieľom trvalo udržateľného rozvoja.

Hoci stále neexistuje štandardná definícia, vzniká konsenzus, že rozvoj súvisí so skutočným zlepšením kvality a úrovne života ľudí. Ako to však dosiahnuť? Mohli by sa politiky, ktoré viedli k rozvoju v prvých industrializovaných krajinách, stať zlatým štandardom, ktorý by mohli nasledovať rozvojové krajiny? Metódy krajín, v ktorých industrializácia prebehla len nedávno, ako je napríklad Čína ľudová republika (ďalej len „Čína“), sa neriadili bežnými modelmi. Z toho vyplývajú otázky týkajúce sa toho, aké druhy stratégií by krajiny mali použiť na dosiahnutie vyššej a udržateľnej úrovne životnej úrovne.

Stratégie rozvoja musia byť reakciou na nový globálny kontext

V posledných troch desaťročiach došlo k významnej transformácii svetového hospodárstva, jav, ktorý sa v tejto správe označuje ako „presúvanie bohatstva“. rozvíjajúce sa ekonomiky, ako napríklad Čína a India, od 90. rokov 20. storočia rástli rýchlejšie než priemer krajín OECD. V spojení s ich veľkou populáciou tieto rozdiely v raste zmenili svetové makroekonomické prostredie.

K vzniku tejto novej globálnej hospodárskej geografie došlo v troch jasne odlišených obdobiach:

- Otvorenie sa Číny, Indie a bývalého Sovietskeho zväzu svetovým trhom sa pociťuje od 90. rokov 20. storočia.
- Druhé obdobie od roku 2001 do roku celosvetovej finančnej krízy v roku 2008 sa vyznačovalo všadeprítomným približovaním chudobných krajín v dôsledku rastu, ktorého centrom bola čoraz viac Čína. Rýchla urbanizácia a industrializácia v Ázii viedli k zvyšovaniu cien komodít.
- Posledné obdobie sú roky po roku 2010, počas ktorých sa dočasne spomalilo presúvanie bohatstva. Toto spomalenie bolo spôsobené celosvetovou hospodárskou recesiou a transformáciou Číny z hospodárstva zameraného na výrobu a vývoz na hospodárstvo založené na službách a spotrebe, čo viedlo k náhlemu poklesu cien komodít.

Presúvanie bohatstva má hlboký vplyv na globálny rozvoj. Prekreslilo mapu hospodárskych vzťahov z hľadiska obchodu, financií a migrácie, oživilo celosvetový rast a milióny ľudí pozdvihlo z chudoby a zmenilo štruktúru globálnej správy.

Rozvojové krajiny pred rokom 2010 predstavovali 42 % svetového obchodu s tovarom. Toky medzi krajinami juhu tvorili polovicu tohto počtu. Čína v tom zohráva ústrednú úlohu: od celosvetovej finančnej krízy bol čínsky dovoz hnacou silou obchodu medzi krajinami juhu.

Rozvíjajúce sa ekonomiky sa stali aj významnými poskytovateľmi financovania rozvoja. Noví darcovia zvýšili svoj podiel rozvojového financovania okrem oficiálnej rozvojovej pomoci zo 6 % na 13 %. Čínska iniciatíva „Jedno pásmo, jedna cesta“, veľká medzinárodná stratégia rozvoja zameraná na prepojenie krajín s Čínou, ešte viac prehĺbuje integráciu krajín juhu.

V stratégiách rozvoja nemožno predpokladať, že v dôsledku hospodárskeho rastu sa automaticky zlepší životná úroveň

Hospodársky rast v krajinách juhu nevyriešil všetky problémy. V niektorých krajinách sa objavila absolútna a relatívna chudoba, v mnohých prípadoch sa zvýšila príjmová nerovnosť a industrializáciu a urbanizáciu sprevádzalo zhoršovanie životného prostredia.

Skutočnosť, že rast HDP nevyriešil všetky problémy, by nemali nikoho prekvapovať. Dokonca aj Kuznets, ktorý ako prvý definoval HDP v roku 1934, varoval pred používaním HDP ako meradla životnej úrovne. Napriek tomu sa o desať rokov neskôr na konferencii v Bretton Woods z tohto nástroja stal hlavný nástroj na meranie hospodárstva krajiny a desať rokov sa rast HDP považoval za vhodný zástupný ukazovateľ všeobecnejšieho rozvoja.

Ucelenejší pohľad na rozvoj, v ktorom sa zohľadňujú rôzne rozmery životnej úrovne, ich rozdelenie v populácii a ich udržateľnosť, poskytuje komplexnejší opis.

Vo všeobecnosti sú ukazovatele životnej úrovne v úzkej korelácii s HDP na obyvateľa. Vzťah medzi životnou úrovňou a HDP na obyvateľa sa však časom mení. Pozorovať možno dve obdobia:

- Od roku 1820 do roku 1870 krajiny s vyšším HDP na obyvateľa nie vždy vykazovali lepšie výsledky týkajúce sa životnej úrovne.
- Po roku 1870 sa korelácia medzi HDP na obyvateľa a ukazovateľmi životnej úrovne posilnila z dôvodu lacnejšieho dovozu amerických potravín do Európy, v dôsledku ktorého sa zvýšili reálne mzdy, vzostupu demokratických režimov, prelomových medicínskych znalostí a opatrení sociálnej politiky.

V počiatočných rokoch industrializácie medzi rokmi 1820 až 1870 bola rýchlosť rastu HDP industrializovaných krajín približne 1 – 1,5 % ročne. Hoci bol pomerne pomalý, rast HDP prebiehal, nemal však takmer nijaký pozitívny vplyv na životnú úroveň. Tento paradox včasného rastu je cenou, ktorú prvé industrializované krajiny zaplatili za rýchlu urbanizáciu a proletariáciu.

Od 50. rokov 20. storočia krajiny, ktoré začali rýchlo rásť, sa odlišovali od prvých rozvinutých krajín na základe dobiehania alebo zblížovaním HDP na obyvateľa:

- V Južnej Amerike bolo zvýšenie životnej úrovne vyššie než nárast HDP na obyvateľa.
- V Afrike zvyšovanie životnej úrovne dosiahlo pomerne lepšie výsledky než HDP na obyvateľa, medzi Afrikou a zvyškom sveta však stále existuje trvalá a zväčšujúca sa medzera.
- V Ázii bol ohromný hospodársky rast sprevádzaný pozoruhodným zlepšením v určitých aspektoch životnej úrovne (stredná dĺžka života, vzdelanie), nie však vo všetkých.

Stratégie rozvoja musia byť reakciou na nové tendencie a problémy

Okrem cieľov hospodárskeho rastu je väčšina vypracovaných národných plánov rozvoja zameraná na sociálne začlenenie a udržateľnosť životného prostredia. Len v malom počte plánov sa zohľadňujú hlavné trendy a problémy a príležitosti, ktoré tieto trendy predstavujú.

Niektoré problémy sa už riešili: potenciálne spomalenie svetového rastu, obchodný protekcionizmus, nárast nerovnosti, populačný rast a oslabovanie globálnej správy.

Objavili sa však nové problémy, ktorým krajiny, v ktorých prebehla industrializácia ako v prvých, nečelili. Patria medzi ne nové globálne pravidlá, vzájomná závislosť medzi krajinami, nebývalo prudký

populačný rast, vysoká mobilita, riziko pandémie a zmena klímy. Zahŕňajú aj nové technológie od digitalizácie, automatizácie, umelej inteligencie až po biotechnológie.

Stratégie rozvoja pre 21. storočie

Rozvíjajúce sa ekonomiky uskutočnili a uskutočnia rozdielne cesty rozvoja než krajiny, ktoré industrializovali ako prvé. V dôsledku presúvania bohatstva medzi nové stratégie patrí väčšia spolupráca medzi krajinami juhu, politiky spájajúce migráciu a rozvoj a nové spôsoby rozširovania sociálnej ochrany.

Zo skúseností vyplýva, že stratégie sú užitočným nástrojom na zabezpečenie vyváženého rastu, ktorého súčasťou sú sociálne a environmentálne záležitosti. Z histórie vyplýva, že namiesto toho, aby sa pre všetky krajiny vypracoval jednotný model rozvoja, stratégie rozvoja bývajú najúčinnejšie, keď sú viacodvetvové, participatívne, prispôbené danému miestu a zakorenené v multilateralizme a keď sú na ich vykonávanie k dispozícii potrebné zdroje a politická vôľa.

© OECD

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

Kompletnú anglickú verziu si môžete prečítať v online knižnici OECD iLibrary!!

© OECD (2018), *Perspectives on Global Development 2019: Rethinking Development Strategies*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/persp_glob_dev-2019-en